

ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА

Навчальний посібник

*За редакцією доктора філософських наук, професора
В.Л.Петрушенка*

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих закладів
освіти III–IV рівнів акредитації

“Новий Світ - 2000”
Львів – 2020

УДК 17+111.852
ББК 87.7+87.8
П 312

*Розповсюдження та тиражування
без офіційного дозволу видавництва
заборонено.*

Міністерством освіти і науки України

Рецензенти:

Мирський Р.Я., доктор філософських наук, професор,
Салаш М.П., кандидат філософських наук, доцент.

Автори:

Петрушенко В.Л., Шадських Ю.Г.

Петрушенко В.Л., Савельєв В.П., Сурмай І.М., та ін.

ПЗ12 Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред.
В.Л.Петрушенко. – Львів: Видавництво “Новий світ – 2000”,
2020. – 304 с.

ISBN 978-966-418-072-3

У навчальному посібнику достатньо повно та у відповідності із програмою навчального курсу розглядаються найбільш важливі проблеми етики та естетики як наукових напрямів та поняття морального і естетичного як реальні сфери людської життєдіяльності. Додатково наводяться такі явища сучасного життя, як молодіжна мода, технічна естетика. Посібник написаний із урахуванням існуючих вітчизняних видань на дану тему, але у відповідності із авторським баченням найбільш гострих та важливих проблем етики та естетики як філософських наук.

Призначено для студентів та викладачів учнів шкіл, гімназій, ліцеїв, вищих навчальних закладів України, а також для тих, хто цікавиться проблемами етики та естетики.

УДК 17+111.852
ББК 87.7+87.8

©Петрушенко В.Л., Савельєв В.П., Сурмай .М. та
ін., 2020

©Видавництво “Новий світ – 2000”, 2020

ISBN 978-966-418-072-3

Зміст

<i>Вступ</i>	6
--------------------	---

Модуль 1

Тема 1. Етика та естетика в системі соціально-гуманітарного знання..... 8

1.1. Загальні особливості соціально-гуманітарного пізнання	9
1.2. Етимологія термінів “етика” та “мораль”. Предмет етики. Співвідношення моральних, релігійних та юридичних норм в суспільному житті	12
1.3. Предмет естетики. Співвідношення етики та естетики та їх структура	20
1.4. Місце етики та естетики в духовній культурі людства.	25
<i>Резюме</i>	28
<i>Контрольні питання і завдання</i>	29
<i>Тести</i>	30

Тема 2. Історія етики: основні тлумачення та концепції етичного.....32

2.1. Особливості розуміння етики та моралі в традиційних суспільствах. Філософські концепції етики.	33
2.2. Виділення етичної проблематики в особливий напрям життєдіяльності в епоху Нового часу. Модерні концепції етики.	42
2.3. Розуміння етики в некласичній культурі. Етика в контексті постмодернізму.....	46
<i>Резюме</i>	59
<i>Контрольні питання і завдання</i>	60
<i>Тести</i>	61

Тема 3. Основні категорії етики. 63

3.1. Поняття категорії етики та їх історичний характер	64
3.2. Добро і зло як центральні етичні категорії. Релятивізм та ригоризм в їх трактуванні.	71
3.3. Категорії етичного вибору, вчинку, моральної діяльності (норма, кодекс, звичай, традиція, принципи, ідеали).....	78

3.4. Категорії, що передають етичні характеристики людини (совість, честь, гідність, справедливість).....	87
<i>Резюме</i>	96
<i>Контрольні питання і завдання</i>	96
<i>Тести</i>	97

Тема 4. Моральна культура спілкування..... 99

4.1. Етика комунікацій та морально-психологічні принципи спілкування.....	
4.2. Комунікативні риси особистості: чесноти і вади.....	100
4.3. Етикет. Особливості ділового етикету	119
4.4. Конфлікт та морально-етичні аспекти його вирішення	131
<i>Резюме</i>	136
<i>Контрольні питання і завдання</i>	137
<i>Тести</i>	137

Модуль 2

Тема 5. Естетика та її основні категорії..... 139

5.1. Естетика в системі наукового знання. Естетика і мистецтвознавство	140
5.2. Поняття краси і прекрасного. Історичні парадигми їх осягнення.....	147
5.3. Діалектика прекрасного і потворного. Зв'язок та взаємодія цих естетичних категорій з етичними категоріями добра і зла.....	159
5.4. Категорії піднесеного і величного, потворного і ницього, трагічного і комічного. Їх вияв у культурі постмодерної доби...	164
<i>Резюме</i>	175
<i>Контрольні питання і завдання</i>	175
<i>Тести</i>	177

Тема 6. Сфери проявів естетичного в житті сучасного суспільства 178

6.1. Естетична діяльність і сфери її проявів в сучасному суспільстві.....	179
6.2. Мистецтво як соціальний та культурний феномен. Художній образ та художнє сприйняття дійсності	191
6.3. Види та жанри мистецтва. Поняття художньо-мистецького стилю. Провідні стилі класичного та некласичного мистецтва	205

6.4. Естетика людської поведінки та людських стосунків. Мода як феномен культури	220
<i>Резюме</i>	227
<i>Контрольні питання і завдання</i>	228
<i>Тести</i>	229

Тема 7. Промислове мистецтво і технічна естетика 231

7.1. Поняття промислового мистецтва, технічної естетики і дизайну	232
7.2. Історична динаміка промислового мистецтва. Проблема гармонії краси і користі	235
7.3. Промислова естетика XIX – XX століть	238
7.4. Естетична цінність техніки і новітніх інформаційних технологій. Духовність людини в умовах сучасної техногенної цивілізації	241
<i>Резюме</i>	245
<i>Контрольні питання і завдання</i>	246
<i>Тести</i>	246

Тема 8. Етичне та естетичне виховання молоді ...248

8.1. Сучасний стан етичної та естетичної культури студентської молоді України	249
8.2. Проблеми етичного виховання студентської молоді в умовах постмодерну	257
8.3. Естетика молодіжної субкультури та способи виховного впливу на неї	263
<i>Резюме</i>	273
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	274
<i>Тести</i>	277

Короткий термінологічний словник з етики 279

Короткий термінологічний словник з естетики..... 291

Правильні відповіді на тести 302

Список використаної літератури 303